

LANA MERKAŠ*, SILVIJA PEJAKOVIĆ-ĐIPIĆ**

Uvođenje ENTRY/EXIT (EES) i ETIAS sustava¹

Sažetak

Za očuvanje sigurnosti država članica schengenskog područja posebno su važni mehanizmi koji osiguravaju nadzor i sigurnost vanjskih granica Europske unije. Kao dio europskog „paketa pametnih granica“, u radu se predstavljaju dva nova tehnološka rješenja – Sustav ulaska/izlaska (engl. Entry/Exit System – EES)² i Europski sustav za informacije o putovanjima i odobravanje putovanja (engl. European Travel Information and Authorisation System – ETIAS). EES je novi sustav koji će zamijeniti otiskivanje klasičnih pečata na području Schengena. Istaknute su njegove prednosti, područje primjene, ciljevi te podaci koji se u njemu bilježe. EES će donijeti važan iskorak u smjeru modernizacije upravljanja vanjskim granicama EU-a jer će omogućiti precizno praćenje ulazaka – kao i odbijanje ulazaka – te izlazaka iz država članica, identifikaciju osoba koje prekrše razdoblje slobodnog boravka te poboljšati borbu protiv prijevара i krađa identiteta zbog obveze prikupljanja biometrijskih podataka. Pojašnjavaju se funkcioniranje ETIAS-a, njegovi ciljevi, prednosti, postupak prijave i dr., ali i neka sporna pitanja koja se pojavljuju u sklopu njegove primjene i automatizirane obrade podataka. EES i ETIAS dio su sveobuhvatnog paketa interoperabilnosti EU informacijskih sustava, stoga će se u radu analizirati ciljevi interoperabilnosti, koncept nastanka i utjecaj na temeljna prava pojedinca te zaštitu osobnih podataka.

Ključne riječi: schengenska pravna stečevina, interoperabilnost (EU sustava), Entry/Exit System (EES), ETIAS, podaci.

---

* Lana Merkaš, mag. crim., bivša studentica Veleučilišta kriminalistike i javne sigurnosti, Zagreb, Hrvatska.

** Silvija Pejaković-Đipić, viši predavač Veleučilišta kriminalistike i javne sigurnosti, MUP RH, Zagreb, Hrvatska.

¹ Rad je nastao na temelju istraživanja obranjenog diplomskog rada „Implementacija ENTRY/EXIT (EES) i ETIAS sustava na području Schengena“ Lane Merkaš pod mentorstvom dr. sc. Silvije Pejaković-Đipić.

² Popis korištenih kratica nalazi se na kraju članka.

1. UVOD

S obzirom na to da tehnologija danas napreduje vrlo brzo, pogotovo u području umjetne inteligencije, uvodi se sve više automatiziranih sustava koji funkcioniraju samostalno ili uz ljudsku potporu. Dobar je primjer takvog razvoja uvođenje pametnih sustava i automatizacije na vanjskim granicama Schengena. Suvremeni izazovi i pritisci migranata s kojima se susreću članice schengenskog područja bili su poticaj Europskoj uniji da razvije inovativne sustave kojima bi se unaprijedilo učinkovitije upravljanje vanjskim granicama. U travnju 2016. Europska komisija objavila je tzv. paket pametnih granica (engl. *Smart Borders Package*) koji uključuje Komunikaciju Komisije – „Jači i pametniji informacijski sustavi za granice i sigurnost“,³ Uredbu o uspostavi sustava ulaska/izlaska, izmjenju Zakonika o schengenskim granicama radi integracije tehničkih promjena potrebnih za sustav ulaska/izlaska i Izvješće o procjeni učinka uspostave sustava EU ulaska/izlaska⁴ (De Ruosi, 2018: 28). Paket pametnih granica pokušaj je rekonstrukcije sigurnosnog aparata odgovornog za upravljanje mobilnošću ljudi na schengenskom području, a svojstvena mu je promjena prema kojoj državna granica prestaje biti teritorijalna i sve se više fokusira na podatke o stanovništvu (De Ruosi, 2018: 58).

Uredba 2017/2226 o uspostavi sustava ulaska/izlaska (engl. *Entry/Exit System* – u daljnjem tekstu: EES) za registraciju podataka o ulasku i izlasku važan je alat za modernizaciju i digitalno upravljanje migracijama.⁵ Navedenom Uredbom uspostavljen je sustav ulaska i izlaska radi bilježenja i pohrane informacija o vremenu, datumu, mjestu ulaska i izlaska državljana trećih zemalja koji prelaze granice država članica na kojima se upotrebljava EES. Cilj EES-a jest izračun duljine dopuštenog boravka državljanima trećih zemalja, a u slučaju prekoračenja, sustav omogućuje davanje upozorenja drugim državama članicama. Također se bilježe vrijeme, datum i mjesto na kojem je odbijen ulazak te se evidentira tijelo države članice koje je odbilo ulazak, kao i obrazloženje odbijanja. Predviđeno je da EES služi i za potrebe sprječavanja, otkrivanja i istrage kaznenih djela terorizma ili drugih teških kaznenih djela (čl. 1. Uredbe o EES-u). Primjenjuje se na (a) državljanima trećih zemalja kojima je dopušten kratkotrajni boravak na području država članica koji pri prelasku granica država članica na kojima se upotrebljava EES podliježu graničnim kontrolama i (b) državljanima trećih zemalja koji su članovi obitelji građanina EU-a ili državljanina treće zemlje s pravom slobodnog kretanja i koji nisu nositelji boravišne iskaznice ili boravišne dozvole (čl. 2. Uredbe o EES-u).

Europski sustav za informacije o putovanjima i odobravanje putovanja (engl. *European Travel Information and Authorisation System* – u daljnjem tekstu: ETIAS) profilira putnike kako bi se uskratilo ulazak onima koji su klasificirani kao putnici visokog rizika (Napieralski, 2019: 2). Tako se Uredbom 2018/1240 (Uredba o ETIAS-u) uspostavlja sustav za državljanima trećih zemalja izuzete od obveze posjedovanja vize kada prelaze vanjske granice kako bi se

---

³ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću – „Jači i pametniji informacijski sustavi za granice i sigurnost“, Bruxelles, 6. 4. 2016. COM(2016) 205 final.

⁴ *Commission Staff Working Document Impact Assessment – Impact Assessment Report on the establishment of an EU Entry Exit System*, Brussels, 6. 4. 2016., SWD(2016) 115 final.

⁵ Uredba 2017/2226 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2017. o uspostavi sustava ulaska/izlaska (EES) za registraciju podataka o ulasku i izlasku te podataka o odbijanju ulaska za državljanima trećih zemalja koji prelaze vanjske granice država članica i određivanju uvjeta za pristup EES-u za potrebe izvršavanja zakonodavstva te o izmjeni Konvencije o provedbi Schengenskog sporazuma i uredbi (EZ) br. 767/2008 i (EU) br. 1077/2011, Službeni list EU L 327.

moglo procijeniti predstavljaju li epidemiološki, sigurnosni ili rizik od nezakonitih migracija (čl. 1. Uredbe o ETIAS-u).⁶ Uredbom se također određuju postupci i uvjeti za izdavanje ili odbijanje zahtjeva za ulazak, definira se opseg ETIAS-a i određuju postupci za dobivanje odobrenja za ulazak. ETIAS odobrenje jedan je od uvjeta državljanima trećih zemalja za ulazak na područje Schengena, a vrijedi do isteka putovnice ili do tri godine, ovisno o tomu što prije nastupi. S tim odobrenjem državljani mogu ući na teritorij koliko god puta žele – na kratkoročne boravke do 90 dana u razdoblju od 180 dana – no odobrenje im ne osigurava ulazak. Ono je jedan od preduvjeta, ali na granici se provjerava ispravnost ostalih dokumenata te jesu li ispunjeni potrebni uvjeti. Primjenjuje se na državljane trećih zemalja izuzete od obveze posjedovanja vize za planirani boravak na području država članica – ne dulji od 90 dana tijekom 180 dana – i na članove obitelji građana EU-a na koje se odnosi Direktiva 2004/38/EZ (pravo na slobodno kretanje) ili državljane trećih zemalja koji imaju pravo na slobodno kretanje jednakovrijedno onom građana EU-a na temelju sporazuma, a koji nisu nositelji boravišne iskaznice ili boravišne dozvole (čl. 2. Uredbe o ETIAS-u).

EES i ETIAS dio su sveobuhvatnog paketa interoperabilnosti EU informacijskih sustava. U praksi interoperabilnost označava da se osobi koja je predmet nekog policijskog ili upravnog postupka (granična kontrola, izdavanje osobnih isprava, kriminalističko istraživanje, izdavanje viza, podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu) očitaju otisci prstiju te automatski provjere u svim raspoloživim nacionalnim i europskim informacijskim sustavima i bazama podataka (Pejaković–Đipić, 2019: 111). Može se pretpostaviti da će primjena tih sustava utjecati na temeljna prava državljana trećih zemalja i zaštitu osobnih podataka. Na temelju prijašnjih istraživanja provedena je teorijska analiza utjecaja EES i ETIAS sustava u sklopu šireg koncepta interoperabilnosti EU informacijskih sustava.

2. INTEROPERABILNOST EU SUSTAVA

Ideja interoperabilnosti službeno je zaživjela 2005. prvom Komunikacijom Europske komisije o interoperabilnosti⁷ u kojoj se poziva na povećanu razmjenu informacija među tijelima za provedbu zakona i pristup tim informacijama (Bigo i dr., 2020: 3). Pokretač inicijative bili su napadi 11. rujna 2001. u SAD-u, a još više oni u Madridu 2004. i Londonu 2005. godine. Splet tih događaja stvorio je plodno tlo za ubrzanje projekata interoperabilnosti (Bigo i dr., 2020: 10). *Bigo* navodi da je „interoperabilnost duboko promijenila globalnu arhitekturu i ono što jedna pretraga može donijeti kao rezultate“, a golema količina brzo dostupnih podataka različitim je tijelima omogućila da ih maksimalno koriste i pritom popuste vlastitu samodisciplinu (Bigo, 2020: 404).

U Komunikaciji iz 2005. Komisija navodi da je interoperabilnost tehnički, a ne pravni ili politički koncept. To je odvojeno od pitanja je li razmjena podataka pravno ili politički moguća ili potrebna (Komunikacija, 2005: 3). Međutim, *De Hert i Gutwirth* ističu da tehnološki razvoj

⁶ Uredba 2018/1240 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. rujna 2018. o uspostavi europskog sustava za informacije o putovanjima i odobravanje putovanja (ETIAS) i izmjeni uredaba (EU) br. 1077/2011, (EU) br. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 i (EU) 2017/2226, Službeni list EU L 236.

⁷ *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on improved effectiveness, enhanced interoperability and synergies among European databases in the area of Justice and Home Affairs*, Brussels, 24. 11. 2005., COM(2005) 597 final.

nikada nije neutralan, niti s gledišta njegova izuma niti njegovih učinaka postavljajući pitanje je li u demokratskoj državi prihvatljivo razmatrati tehnološka obećanja bez uvažavanja političkih i pravnih izbora društva (De Hert, Gutwirth, 2006: 10). Stoga zaključuju da se Komunikacijom Komisije iz 2005. zanemaruje politička dimenzija interoperabilnosti i nekritički predstavljaju tehnološke promjene kao prihvatljiva politika koja bi služila interesima pretpostavljene učinkovitosti u sigurnosti i borbi protiv kriminala (De Hert, Gutwirth, 2006: 11).

U travnju 2015. Europska komisija objavila je Komunikaciju o Europskom programu sigurnosti.⁸ To je bilo tri mjeseca nakon terorističkih napada u Parizu, a cilj sigurnosne politike EU-a nakon toga bio je osigurati zaštitu svojih građana. U programu je kao središnje načelo istaknuto stvaranje interoperabilnosti baza podataka za upravljanje mobilnošću ljudi radi suzbijanja kriminala, a utvrđena su tri prioriteta: razvoj snažnog odgovora EU-a na terorizam i strane terorističke borbe, borba protiv teškog i organiziranog prekograničnog kriminala i borba protiv kibernetičkog kriminala (Bigo i dr., 2020: 11-12). Kako bi se riješili ti ciljevi, u Programu je predložena „interoperabilnost“ kao jamac sigurnosti stanovništva EU-a (Bigo i dr., 2020: 11-12). Bigo navodi da se interoperabilnost baza podataka koristi kao prešutni način isprepletanja svrhe graničnih kontrola, upravljanja zahtjevima za vize i provedbe zakona te – iako se predstavlja kao tehničko rješenje – u stvarnosti pojedince koji prelaze granice prikazuje kao probleme javne sigurnosti, zanemarujući pretpostavku nevinosti (Bigo i dr., 2020: 22). Učinci interoperabilnosti na temeljna prava (privatnost, zaštita podataka, zabrana diskriminacije, pravo na azil) ili njezina navodna učinkovitost (npr. počinitelji napada u Parizu 2015. bili su uglavnom građani EU-a) dobili su malo ili nimalo pozornosti unatoč kritikama Agencije Europske unije za temeljna prava (engl. *European Union Agency for Fundamental Rights* – u daljnjem tekstu: FRA), Europskog nadzornika za zaštitu podataka (engl. *European Data Protection Supervisor* – u daljnjem tekstu: EDPS) i izvješća stručnjaka (Bigo i dr., 2020: 22-23). Interoperabilnost čak zanemaruje veliku raznolikost nacionalnih politika u vezi s pristupom bazama podataka i strategijama među državama članicama EU-a o graničnoj kontroli i provedbi zakona (Bigo i dr., 2020: 22-23).

Europska je komisija u prosincu 2017. podnijela dva prijedloga uredbe o uspostavljanju okvira za interoperabilnost među informacijskim sustavima EU-a: onaj koji se odnosi na policijsku i pravosudnu suradnju, migracije i azil te drugi vezan uz schengenske baze podataka o vizama i granicama. Uredbama o interoperabilnosti početkom 2019. postignut je dogovor Europskog parlamenta i Vijeća o pravnom okviru interoperabilnosti europskih informacijskih sustava za sigurnost, migracije i upravljanje granicama. Ciljevi tih uredbi, točnije Uredbe (EU) 2019/817⁹ i Uredbe (EU) 2019/818,¹⁰ jesu unaprijeđenje kontrole na vanjskim granicama EU-a, bolje otkrivanje sigurnosnih prijetnji i prijevara povezanih s identitetom te pomoć u sprječavanju i suzbijanju nezakonitih migracija. Njima su obuhvaćeni Schengenski informacijski sustav (engl.

---

⁸ *Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Europski program sigurnosti*, Strasbourg, 28. 4. 2015. COM(2015) 185 final.

⁹ Uredba (EU) 2019/817 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o uspostavi okvira za interoperabilnost informacijskih sustava EU-a u području granica i viza i izmjeni uredaba (EZ) br. 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 i (EU) 2018/1861 Europskog parlamenta i Vijeća te odluka Vijeća 2004/512/EZ i 2008/633/PUP, Službeni list EU L 135.

¹⁰ Uredba (EU) 2019/818 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o uspostavi okvira za interoperabilnost informacijskih sustava EU-a u području policijske i pravosudne suradnje, azila i migracija i izmjeni uredaba (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 i (EU) 2019/816, Službeni list EU L 135.

Schengen Information System – u daljnjem tekstu: SIS), Vizni informacijski sustav (engl. *Visa Information System* – u daljnjem tekstu: VIS), Europski sustav za usporedbu otisaka prstiju podnositelja zahtjeva za azil (engl. *European Asylum Dactyloscopy Database* – u daljnjem tekstu: EURODAC), EES, ETIAS, Europski informacijski sustav kaznene evidencije državljana trećih zemalja (engl. *European Criminal Records Information System Third Country Nationals* – u daljnjem tekstu: ECRIS-TCN) i podaci Europol.

Sustavi poput VIS-a, SIS-a i EURODAC-a razvijeni su u različito vrijeme s različitim tehnologijama, stoga je nastala potreba za interoperabilnosti kako bi se ti sustavi ujedinili radi optimalne upotrebe (Jokhadze, 2020: 51-52). *Jokhadze* na temelju istraživanja navodi ključne prilike i izazove u primjeni interoperabilnosti. Kao ključne prilike ističe pristup interoperabilnim sustavima putem mobilnog telefona, stvaranje nove informacijske arhitekture za unutarnju sigurnost i upravljanje granicama, poboljšanje djelotvornosti usluga u području upravljanja granicama u državama članicama, olakšavanje i povećanje učinkovitosti pristupa informacijama, uvođenje EES-a i ETIAS-a te pružanje pristupa informacijama iz interoperabilnih sustava drugim agencijama poput Frontexa i Europol (Jokhadze, 2020: 52-53). Ključni izazovi su: istodobno odvijanje događaja i njihova međuovisnost, redizajniranje poslovnih procesa, izgradnja kapaciteta i osposobljavanje, ograničeni resursi i ovisnost o političkim događajima, redizajniranje poslovnih procesa te kratak rok za implementaciju interoperabilnosti (Jokhadze, 2020: 52-53).

Duić i Rošić pak navode da je uvođenjem interoperabilnosti Europska unija povjerila jačanje sigurnosti ravnoteži između zaštite prava pojedinca i prevladavanja prijetnje terorizma, opće sigurnosti i migracijskih pritisaka (Duić, Rošić, 2022: 141). Uvođenje interoperabilnosti dovest će do dodatnog opterećenja na vanjskim granicama EU-a posebno na početku implementacije i na frekventnim graničnim prijelazima, a iskustva korištenja SIS-a kao najslabijeg i najčešće korištenog sustava u EU-u pokazuju da su pogreške u praktičnoj primjeni neizbježne (Duić, Rošić, 2022: 141). Najčešće nastaju zbog neprimjerenog ažuriranja podataka i nemogućnosti pristupa podacima u stvarnom vremenu zbog tehničkih problema. Sporna su pitanja policijskog pristupa podacima i svrhe njihove daljnje upotrebe, posebno u odnosu na ranjive skupine tražitelja azila ili osobe u sustavu međunarodne zaštite. No sudski epilog mogli bi imati slučajevi osoba koje u međuvremenu steknu državljanstvo EU-a, a prethodno su više puta evidentirane u različitim interoperabilnim sustavima (Duić, Rošić, 2022: 141).

Iako su sprječavanje terorizma i održavanje unutarnje sigurnosti legitimni interesi društva, uvođenje interoperabilnosti u informacijske sustave EU-a izaziva zabrinutost zbog temeljnih prava, posebno kad je riječ o zaštiti podataka i prava na privatnost (Hoffberger-Pippan, 2019: 426). *Hoffberger-Pippan* ističe da interoperabilnost informacijskih sustava EU-a može posebno utjecati na određene skupine, poput žena i migranata, ali i djece, starijih osoba i osoba s invaliditetom te zamagluje granicu između migracijske politike, kontrole granica, provedbe zakona i kaznenih istraga (Hoffberger-Pippan, 2019: 442). *Leese* ističe da razumijevanje interoperabilnosti kao relacijskog i situacijskog fenomena u prvi plan stavlja njezinu isprepletenost s većim regulatornim i društvenim pitanjima (Leese, 2024: 154). Neograničena dostupnost informacija može poticajno djelovati na vladine težnje za nadzorom i kontrolom, potkopavajući individualne i kolektivne normativne i pravne principe (Leese, 2024: 154).

Iako se interoperabilnost smatra sredstvom za pojednostavljen i neometan pristup podacima, to pojednostavljenje povećava složenost s operativnog i pravnog stajališta te

neizbježno vodi pogoršanju postojećih operativnih nedostataka u pravnim osnovama, istodobno stvarajući nove izazove (Vavoula, 2020: 155). Vavoula navodi da je pitanje vremena kada će se podaci iz Evidencije podataka o putnicima u zračnom prometu (engl. *Passenger Name Record* – u daljnjem tekstu: PNR), Prümskog sporazuma i carinskih tijela također naći u interoperabilnim bazama podataka kako bi se „ispravila“ neravnoteža između postupanja s državljanima trećih zemalja i građanima EU-a u smislu nadzora (Vavoula, 2020: 155). Naime, baze podataka i njihove funkcije postupno su se širile, a da se o njima nije raspravljalo u smislu poštovanja temeljnih prava pred europskim sudovima (Vavoula, 2020: 155).

U tablici 1, izrađenoj u studiji iz 2018. Odbora za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove (engl. *Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs* – u daljnjem tekstu: LIBE) o interoperabilnosti informacijskih sustava pravosuđa i unutarnjih poslova, nalazi se prikaz prava pristupa informacijskim sustavima EU-a. Pristup ETIAS-u imaju nacionalna tijela za provedbu zakona (radi sprječavanja, otkrivanja i istraživanja terorizma i teških kaznenih djela), granična policija (samo u svrhu provjere), vizna tijela (u slučaju odbijanja nakon automatiziranog postupka prijave) i Europol (sprječavanje, otkrivanje i istraživanje terorizma i teških kaznenih djela). Pristup EES-u imaju nacionalna tijela za provedbu zakona (radi sprječavanja, otkrivanja i istraživanja terorizma i teških kaznenih djela), granična policija, imigracijska tijela, vizna tijela i Europol (sprječavanje, otkrivanje i istraživanje terorizma i teških kaznenih djela).

Tablica 1: Prikaz prava pristupa u EU informacijskim sustavima¹¹

Tijelo	EURODAC	VIS	ECRIS-TCN	ETIAS	SIS	EES
Nacionalna tijela za provedbu zakona	DA za provjeru latentnih otisaka prstiju	DA sprječavanje, otkrivanje i istraživanje terorizma i teških kaznenih djela	NE	DA sprječavanje, otkrivanje i istraživanje terorizma i teških kaznenih djela	DA	DA sprječavanje, otkrivanje i istraživanje terorizma i teških kaznenih djela
Nacionalna granična policija	DA	DA	NE	DA samo u svrhu provjere	DA	DA
Imigracijska tijela	DA	DA	DA može se obratiti tijelima za kaznenu evidenciju za pristup	NE	DA	DA
Tijela nadležna za azil	DA	DA	DA može se obratiti tijelima za kaznenu evidenciju za pristup	NE	DA	NE
Carina	NE	NE	NE	NE	DA	NE

¹¹ *Interoperability of Justice and Home Affairs Information Systems*, Study for the LIBE Committee, Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union PE 604.947, April 2018, str. 38–39.

Pravosudna tijela	NE	NE	DA podnijeti zahtjev za pristup podacima iz kaznene evidencije osobe protiv koje se vodi kazneni postupak	NE	DA	NE
Vizna tijela	DA	DA	DA može se obratiti tijelima za kaznenu evidenciju za pristup	DA u slučaju odbijanja nakon automatiziranog postupka prijave	DA	DA
Tijela za registraciju vozila	NE	NE	NE	NE	DA	NE
Europol	DA sprječavanje, otkrivanje i istraživanje terorizma i teških kaznenih djela	DA sprječavanje, otkrivanje i istraživanje terorizma i teških kaznenih djela	Europol i Eurojust imali bi pristup ECRIS-TCN-u, ali ne i ECRIS-u u njegovu trenutačnom formatu	DA sprječavanje, otkrivanje i istraživanje terorizma i teških kaznenih djela	DA	DA sprječavanje, otkrivanje i istraživanje terorizma i teških kaznenih djela
Eurojust	NE	NE		NE	DA	NE
Središnje tijelo za kaznene evidencije	NE	NE	DA pohrana podataka iz kaznene evidencije	NE	NE	NE
Privatne organizacije	NE	NE	DA ako je primjereno, može se zatražiti uvid u kaznenu evidenciju državljana EU-a tijekom zapošljavanja	NE	NE	NE

3. ENTRY/EXIT SUSTAV (EES)

3.1. Područje primjene EES-a

EES se primjenjuje na vanjskim granicama EU-a, a države članice koje u potpunosti primjenjuju schengensku pravnu stečevinu moraju uvesti EES na svojim unutarnjim granicama s onim državama koje ju ne primjenjuju u cijelosti, a koriste EES sustav. Jednako vrijedi i za države koje još nisu u potpunosti uskladile svoje zakonodavstvo sa schengenskim pravilima, ali primjenjuju EES. Dakle, taj sustav trebaju uvesti na unutarnjim granicama koje dijele s drugim državama u sličnoj situaciji, neovisno o razini njihove primjene schengenskih pravila. Te države također moraju uvesti EES na svoje unutarnje granice koje su definirane Uredbom 2016/399 o Zakoniku Unije o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granica.¹² Prema toj Uredbi, unutarnje granice su zajedničke kopnene granice, uključujući

¹² Uredba 2016/399 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o Zakoniku Unije o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granica (Zakonik o schengenskim granicama), Službeni list EU L 77.

one na rijekama i jezerima država članica, zračne luke država članica za unutarnje letove te morske, riječne i jezerske luke država članica za redovne unutarnje trajektne linije (čl. 2. st. 1. Uredbe 2016/399).

Država članica koja schengensku pravnu stečevinu ne primjenjuje u cijelosti, ali upotrebljava EES, uvodi EES bez biometrijskih funkcionalnosti na svojim unutarnjim granicama s državom članicom koja schengensku pravnu stečevinu još ne primjenjuje u cijelosti, ali upotrebljava EES. Ako na tim unutarnjim granicama državljanin treće zemlje još nije registriran u EES-u, njegov osobni dosje otvara se bez bilježenja biometrijskih podataka, a oni se dodaju na sljedećem graničnom prijelazu na kojemu se EES upotrebljava s biometrijskim funkcionalnostima (čl. 4. st. 5. Uredbe o EES-u).

3.2. Podaci u EES-u

Podaci koji se unose u EES mogu se podijeliti u dvije kategorije: osobni podaci te podaci o ulascima, izlascima i odbijenim ulascima. U kategoriju osobnih podataka, tzv. osobni dosje ubrajaju se alfanumerički i biometrijski podaci (Provedena odluka Komisije 2019/326).¹³ Alfanumerički podaci pohranjuju se strojno iz dijela putovnice koji je čitljiv, a kada je to moguće, elektronički se izvlače iz strojno čitljive putne isprave (engl. *Electronic Machine Readable Travel Document* – u daljnjem tekstu: e-MRTD). Važno je da se pri unošenju podataka u EES poštuju standardi u čiju se svrhu koriste, pogotovo kada se ne mogu preuzeti elektronički ili se moraju ručno kodirati na temelju vizualne provjere podataka. Radi dobrog funkcioniranja središnjeg sustava, važno je da podaci prikupljeni u ranoj fazi budu što kvalitetniji.

Biometrijski podaci obuhvaćaju prikaz lica i otiske prstiju. Prikaz lica uzima se uživo pa mora biti dostatne razlučivosti i kvalitete zbog automatiziranog biometrijskog uspoređivanja (čl. 15. st. 1. i 4. Uredbe o EES-u). Kada, pak, nije moguće odrediti kvalitetu i razlučivost potrebnu za unos prikaza lica uživo u sustav, on se može izvući iz čipa e-MRTD-a (čl. 15. st. 2. Uredbe o EES-u). U osobni dosje osobe unosi se tek nakon što se provjeri je li prikaz lica izvučen iz čipa identičan onomu uživo. U tom se slučaju koristi oznaka kojom se označava da prikaz lica dolazi iz e-MRTD-a, a kada je moguće, na sljedećoj granici postojeća fotografija zamjenjuje se novom snimljenom uživo.

Mobilni uređaji već se upotrebljavaju u graničnim kontrolama, a postoji i službeni interes za njihovo korištenje za prethodnu registraciju putnika u EES-u koju provode sami putnici. Kad se fotografira izbliza kamerom mobilnog telefona, može doći do izobličenja karakteristika lica. U svom istraživanju *Apila* predstavlja rezultate izvedivosti kamera mobilnih telefona za potrebe biometrijske provjere u EES-u (*Apila*, 2025: 2). Mjerenjem izobličenja uvećanja otkriveno je da su kamere mobilnih telefona na to nešto otpornije od kamera sustava, posebno pri snimanju s kratkih udaljenosti. Na temelju rezultata istraživanja, *Apila* je utvrdio da se kamerama mobilnih telefona mogu snimati lica za biometrijsku provjeru (*Apila*, 2025: 2).

Samo osobe ovlaštene u nacionalnom tijelu države članice mogu unositi, brisati, mijenjati te imati uvid u EES, i to radi provjere podataka na granicama gdje se upotrebljava

---

¹³ Provedena Odluka Komisije (EU) 2019/326 od 25. veljače 2019. o utvrđivanju mjera za unos podataka u sustav ulaska/izlaska (EES), Službeni list EU L 57.

EES, razmatranja i donošenja odluka o zahtjevima za vize, procjene zahtjeva za pristupanje nacionalnom programu olakšice, pristupa podacima u svrhu kontrole te identifikacije (čl. 9. Uredbe o EES-u).

3.3. Neke značajke EES-a

Velika prednost EES-a jest sposobnost obuhvaćanja svih osoba koje prelaze vanjsku granicu EU-a te pohranjivanje osobnih podataka nositelja vize i osoba oslobođenih vize. Podaci koji se pohranjuju u oba se slučaja odnose na ime, prezime, spol, datum rođenja, državljanstvo, broj i vrstu putne isprave, troslovni kod zemlje izdavanja, datum isteka putne isprave i fotografije lica (Napieralski, 2019: 2). Razlika je jedino u tome što će se državljanima trećih zemalja oslobođenim od vize uzimati otisci prstiju jer se otisci osoba koje imaju vizu već nalaze u VIS-u, a interoperabilnost EES-a s VIS-om osigurana je sukladno s čl. 8. Uredbe o EES-u. EES može arhivirati podatke državljana trećih zemalja koji svake godine ulaze i izlaze iz EU-a te pružiti statističke podatke za ETIAS. *Napieralski* ipak ističe da EES nije sustav autorizacije jer ne služi za odobravanje ili odbijanje ulaska (Napieralski, 2019: 2).

Ciljevi EES-a podijeljeni su u dvije kategorije: oni kojima se želi postići pohranjivanje i bilježenje podataka u sustavu i davanje pristupa državama članicama te ciljevi kojima se omogućuje pristup imenovanim tijelima. Imenovana tijela imaju pravo ostvarivanja uvida u podatke iz EES-a radi sprječavanja, otkrivanja i istrage kaznenih djela terorizma ili drugih teških kaznenih djela (čl. 29. st. 1. Uredbe o EES-u).

Prvi dio ciljeva usmjeren je na unaprjeđenje upravljanja granicama, brže i učinkovitije granične provjere, izračun razdoblja dopuštenog boravka u EU-u te otkrivanje građana koji su prekoračili to vrijeme. Središnji je element EES-a tzv. automatizirani kalkulator (Napieralski, 2019: 2) kao zamjena za otiskivanje pečata u putovnicama. Cilj je tog tehničkog poboljšanja ubrzanje provjera na granicama jer policijski službenici više neće obrađivati i pregledavati putovnice. Iako sustav ima mogućnost davanja upozorenja o osobama koje su prekoračile vrijeme boravka, nema mogućnost njihova lociranja. Ciljevi koji se odnose na omogućavanje pristupa imenovanim tijelima usmjereni su na pomoć za otkrivanje, sprječavanje ili istragu kaznenih djela kao što su terorizam ili drugo teško kazneno djelo te pristup informacijama koje bi mogle pomoći u identificiranju osumnjičenika, počinitelja ili žrtve koji su prešli granicu.

Georgiev i dr. (2018) istraživali su model troškova primjene multimodalne biometrije unutar EES-a s očekivanjem da će doći do veće točnosti provjere/identifikacije i poboljšanja razine pouzdanosti graničnih prijelaza. Takvim bi se modelom znatno uštedjelo na temelju razlike između očekivanog ulaganja u postojeću infrastrukturu, rad, održavanje i podršku s jedne strane te smanjenja broja graničnih službenika s druge strane (Georgiev i dr., 2018: 41). *Ratkevičius* navodi da će EES, među ostalim, omogućiti korištenje automatiziranih graničnih provjera i sustava samoposluživanja koji su brži i putnicima ugodniji te kompenzirati propuste u sigurnosnoj mreži vezane uz lažni identitet, prijevaru s dokumentima i ljudske pogreške u provjeri (Ratkevičius, 2023: 103). Uzimajući u obzir broj osoba na koje se odnosi taj sustav, vrstu obrađenih informacija, sredstva koja se koriste za obradu takvih informacija i različite ciljeve koji se žele postići, *Wojnowska-Radzińska* pak ističe da obrada osobnih podataka državljana trećih zemalja u sklopu EES-a predstavlja miješanje u njihova temeljna prava koja moraju biti proporcionalna ciljevima koji se žele postići (Wojnowska-Radzińska, 2019: 137).

4. ETIAS

4.1. Prijava u ETIAS i odobrenje putovanja

Osoba koja želi ući na područje Schengena mora predati zahtjev kojim joj se to putovanje odobrava. Zahtjev se predaje putem *online* obrasca ili mobilne aplikacije prije planiranog putovanja ili, u slučaju ako je već na tom području, prije nego što to odobrenje istekne. U slučaju istjecanja odobrenja, zahtjev se može predati 120 dana ranije. O istjecanju odobrenja osobu automatski informira sustav ETIAS putem e-pošte koju je osoba navela u zahtjevu. Pri popunjavanju zahtjeva, podnositelj mora imati važeću putovnicu koja će vrijediti i nakon datuma planiranog putovanja, karticu kojom će platiti naknadu za izdavanje odobrenja te adresu e-pošte na koju može primiti obavijesti. U obrascu se traže osobni podaci i podaci o putovnici, broj mobitela i adresa e-pošte, podaci o stupnju obrazovanja i zanimanju, kaznenoj evidenciji, prethodnim putovanjima te oni o zdravstvenom stanju. Ako postoji potreba za dodatnim provjerama, odobrenje zahtjeva može trajati do 30 dana. U slučaju da određena osoba nije sigurna ispunjava li uvjete za prijavu, to može provjeriti na internetskoj stranici ili putem mobilne aplikacije.

Ako nakon provjere podataka nisu pronađene nikakve prijetnje, razlozi za dopunu ili odbijanje, zahtjev se prihvaća i izdaje se odobrenje. Odobrenje se dobiva od središnjeg sustava ETIAS-a ili nacionalne jedinice u državi članici. Ako se tijekom provjere zahtjeva pojave određene sumnje, nakon obavljenog savjetovanja zahtjev se može odobriti, ali se stavlja oznaka na temelju koje službenici na granici moraju provesti tzv. drugu liniju granične kontrole (čl. 36. st. 2. Uredbe o ETIAS-u). Takvu oznaku može staviti i nacionalna jedinica s kojom se država članica posavjetovala ako oni to zatraže. Spomenutu oznaku mogu vidjeti samo službenici na granici, a uklanja se nakon završetka kontrole druge linije i nakon što EES unese bilješku o ulasku.

Razlozi za odbijanje odobrenja su: ako podnositelj upotrijebi putnu ispravu koja je prijavljena u SIS-u kao izgubljena, ukradena, protupravno korištena ili poništena, ako osoba predstavlja rizik za sigurnost ili epidemiju, rizik od nezakonite migracije, ako je riječ o osobi za koju je u SIS-u uneseno upozorenje radi odbijanja ulaska i boravka, ako ne dostavi tražene dodatne informacije ili dokumentaciju te ne dođe na razgovor (čl. 37. t. 1. Uredbe o ETIAS-u). Odobrenje se odbija i u slučaju nedolaska na razgovor te kada postoji sumnja u vjerodostojnost izjave podnositelja zahtjeva, kao i podataka te dostavljene dokumentacije. Važno je napomenuti da jednom odbijen zahtjev neće dovesti do ponovnog odbijanja novog zahtjeva, nego će se novi zahtjev procijeniti s pomoću svih dostupnih podataka. Odobrenje se nakon izdavanja može poništiti ili ukinuti ako se uoči da u trenutku njegova izdavanja nisu bili ispunjeni potrebni uvjeti. Poništenje ili ukidanje moguće je samo ako država članica koja to poništenje traži ima dokaze. Odobrenje poništava ili ukida nacionalna jedinica ETIAS-a, a osoba se može žaliti u državi koja je takvu odluku donijela. *Baranidharan* ističe da su prevaranti već počeli ciljati putnike iz trećih zemalja tvrdeći da im nude pomoć pri dobivanju ETIAS odobrenja uz određenu novčanu naknadu (*Baranidharan*, 2023: 6). I Europskoj uniji i putnicima prevaranti su postali ozbiljna briga jer potkopavaju vjerodostojnost i učinkovitost ETIAS-a, a predstavljaju i rizik za osobnu i financijsku sigurnost putnika (*Baranidharan*, 2023: 4).

4.2. Podaci u ETIAS-u

Sukladno s čl. 13. Uredbe o ETIAS-u, sustavu može pristupiti isključivo propisno ovlašteno osoblje središnje jedinice ETIAS-a i nacionalnih jedinica ETIAS-a. Granična tijela mogu pristupiti središnjem sustavu samo radi utvrđivanja statusa odobrenja putnika na graničnim prijelazima, kao i podacima kao što su valjanost i trajnost odobrenja, oznake na odobrenjima i dr. Granična tijela ETIAS-u mogu pristupiti i u slučaju potrebe za kontrolom druge linije te dodatne provjere. Prijevoznici mogu pristupiti ETIAS-u samo radi traženja statusa odobrenja putovanja. Tijela nadležna za migracije mogu mu pristupiti radi dobivanja statusa odobrenja, preuzimanja podataka u pojedinačnim slučajevima radi njihova prenošenja trećoj zemlji te osobnih podataka. Svaka država članica mora Agenciji Europske unije za operativno upravljanje opsežnim informacijskim sustavima u području slobode, sigurnosti i pravde (engl. *European Union Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice* – u daljnjem tekstu: eu-LISA) dostaviti popis tijela koja imaju pristup sustavu radi objavljivanja u Službenom listu EU-a (čl. 87. st. 2. Uredbe o ETIAS-u). Popis također mora sadržavati svrhu pristupa sustavu.

Podaci u ETIAS-u čuvaju se sve dok vrijedi izdano odobrenje ili pet godina od donesene odluke kojom se odbilo, ukinulo ili poništilo odobrenje (čl. 54. st. 1. Uredbe o ETIAS-u). U slučaju da se ti podaci izbrišu prije isteka roka od pet godina, dosje zahtjeva briše se u roku od sedam dana od dana brisanja. Podaci se mogu čuvati dodatne tri godine nakon isteka roka valjanosti odobrenja radi lakšeg podnošenja novog zahtjeva, ali samo ako podnositelj izjavom da privolu elektroničkim putem (čl. 54. st. 2. Uredbe o ETIAS-u). Privolu je potrebno predati odmah nakon predaje informacija za izdavanje odobrenja te je se može povući u bilo kojem trenutku. Nakon isteka svih rokova čuvanja podataka, brišu se automatski iz sustava.

Prema čl. 41. st. 1. Direktive 2016/680, svaka država članica osigurava da je jedno ili više neovisnih tijela javne vlasti odgovorno za praćenje zakonitosti kako bi se zaštitila temeljna prava i slobode pojedinaca u vezi s obradom i olakšao slobodan protok osobnih podataka (tzv. nadzorno tijelo).¹⁴ Iz navedenog se može zaključiti kako je zadaća tog nadzornog tijela da države članice zakonito provode obrade podataka u ETIAS-u. Nadzorno tijelo također osigurava da se nadzor nad obradom podataka koji obavljaju nacionalne jedinice provodi u skladu s odgovarajućim standardima barem svake tri godine.

4.3. Neke značajke ETIAS-a

Važna je prednost ETIAS-a što znatno pojednostavljuje rad i kontrole na granicama pa policijskim službenicima na graničnim prilazima omogućuje dostupnost veće količine podataka te smanjuje broj slučajeva odbijanja ulaska. ETIAS jedinica procjenjuje, a ETIAS sustav provjerava vodi li se osoba u kojem od drugih sustava. Ako se vodi, konačnu odluku donosi nacionalna ETIAS jedinica. Odbijanjem zahtjeva za putovanjem osoba neće ni doći na

---

¹⁴ Direktiva 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP, Službeni list EU L 119.

granični prijelaz pa će se smanjiti broj odbijanja ulazaka na graničnom prijelazu. Sustav pruža usklađenu i koordiniranu procjenu građana trećih zemalja, što predstavlja svojevrsno osiguranje da su poduzete sve potrebne mjere prije nego što osoba dođe na granični prijelaz. Nadalje, pruža dobru informiranost, i to ne samo službenicima na granicama, nego i podnositeljima zahtjeva o prihvaćanju ili odbijanju odobrenja zahtjeva za ulazak u zemlju.

Bez obzira na to što predstavlja dodatan korak u procesu ulaska, njegov je glavni i najvažniji cilj sigurnost Schengena. Radi pružanja potpore nadležnim tijelima, omogućuje visoki stupanj sigurnosti koji se postiže procjenom rizika svake osobe kako bi se utvrdilo predstavlja li ona opasnost za sigurnost. ETIAS uvelike utječe i na sprječavanje nezakonitih migracija jer procjenjuje predstavlja li podnositelj zahtjeva rizik prije nego što uđe na područje Schengena, a radi očuvanja javnog zdravlja procjenjuje se i opasnost od širenja epidemije. ETIAS podupire i ciljeve SIS-a koji se odnose na upozorenja za građane kojima je zabranjen boravak ili ulazak na područje Schengena, kao i ona za uhićenje osoba koje se traže zbog izručenja ili primopredaje, upozorenja za nestale osobe, osobe koje treba prikriveno (diskretno) pratiti i provjeriti ili osobe koje trebaju sudjelovati u sudskom postupku. Također pridonosi u otkrivanju, istragama i sprječavanju kaznenih djela terorizma ili drugih teških kaznenih djela (čl. 4. Uredbe o ETIAS-u).

Cesarz je proveo poredbenu analizu VIS-a i ETIAS-a te utvrdio da ETIAS ima niži stupanj složenosti, pogodan je za odabir državljana trećih zemalja koji ulaze u EU i službeno su obuhvaćeni bezviznim režimom, potencijalno je učinkovit alat za nadzor, a podnositelje zahtjeva dijeli u dvije kategorije (kao i VIS) – pouzdane putnike i one nejasnih namjera (*Cesarz*, 2021: 25). Kompenzirajući nedostatke VIS-a, ETIAS može pružiti učinkovito rješenje za putovanja bez viza u skladu sa sigurnosnim standardima EU-a, a koncept ETIAS-a proizlazi iz relativno novog iskustva zemalja koje su implementirale ETA sustave (engl. *Electronic Travel Authorization*) te iz postojeće pravne stečevine i prakse EU-a u izdavanju schengenskih viza (*Cesarz*, 2021: 25). *Kanellopoulos* ističe da je ETIAS moćan alat za borbu protiv terorizma, sprječavajući ulazak potencijalnih terorista, ali i napredno protuobavještajno sredstvo koje može koristiti obavještajne mogućnosti za otkrivanje špijunaže i obavještajnih aktivnosti (*Kanellopoulos*, 2023: 26). Međutim, provedba ETIAS-a uključuje i operativne izazove kao što su osiguranje pouzdanosti sustava, dosljednosti u državama članicama Schengena te osiguranje odgovarajuće obuke i resursa za granične i migracijske vlasti (*Kanellopoulos*, 2023: 33).

Michéa i Rousvoal, pak, navode da ETIAS nije samo instrument upravljanja migracijskim tokovima, nego i instrument kaznenog pravosuđa jer uz njegovu administrativnu funkciju postoji i mogućnost provođenja zakona. Naime, nakon što se prikupe podaci o osobama koje traže odobrenje za putovanje, oni postaju dostupni i za druge svrhe (*Michéa i Rousvoal*, 2021: 473). Stoga uočavaju netransparentnost ETIAS-a koja proizlazi iz njegove kumulativne složenosti na raskrižju prava i informacijske tehnologije, nadležnosti EU-a i država članica te upravnog i kaznenog prava (*Michéa i Rousvoal*, 2021: 473). Interoperabilnost ETIAS-a s drugim informacijskim sustavima omogućit će opravdanje porasta prikupljanja osobnih podataka, a tu povezanost različitih informacijskih sustava Komisija često bezazleno predstavlja kao „tehničke izmjene“ (*Michéa i Rousvoal*, 2021: 491). Tako kao skriveni kazneni objekt, iza svoje administrativne prirode, ETIAS postavlja još više pitanja jer je vjerojatno temelj mnogo ambicioznije konstrukcije (*Michéa i Rousvoal*, 2021: 491).

I *Vavoula* navodi da je ETIAS još jedan primjer miješanja imigracijskog i kaznenog prava, ne samo zbog korištenja podataka u policijske svrhe, nego i zbog visoke razine

sigurnosti kao glavne svrhe sustava (Vavoula, 2017: 7). Omogućit će izradu profila putnika izuzetih od vize koji prethodno nisu bili osumnjičeni ni za kakav prekršaj, uključujući podatke o njihovu privatnom životu (kućna i adresa e-pošte, obrazovanje i zanimanje) (Vavoula, 2017: 7). Tako će ETIAS i EES predstavljati opsežan katalog državljana trećih zemalja i snažan alat za nadzor, a automatizirana procjena rizika i konzultacije s drugim informacijskim sustavima sugeriraju uvođenje interoperabilnosti bez odgovarajuće procjene učinka (Vavoula, 2017: 7-8). Vavoula također ističe da se rutinskom registracijom biometrijskih podataka te dugotrajnim razdobljima zadržavanja i korištenja podataka radi provedbe zakona upravljanje državljanima trećih zemalja putem elektroničkih baza podataka transformiralo u sustav masovnog nadzora (Vavoula, 2019: 32). Nadalje postavlja pitanje hoće li se takav nadzor jednom proširiti i na državljane EU-a jer se te nove tehnologije testiraju na strancima kako bi se poslije mogle proširiti na državljane EU-a (Vavoula, 2019: 32).

Primorac i dr. upućuju na otvorena pravna pitanja, kao što su općenita i nedovoljno jasna pravna regulacija pojmova sigurnosni rizik, rizik od nezakonite migracije ili visoki epidemijski rizik u odredbama Uredbe o ETIAS-u, posebno uzimajući u obzir da su upravo ti rizici razlog za profiliranje državljana trećih zemalja bez vize (Primorac i dr., 2023: 274).

Rico i Laukyte kritički procjenjuju probleme korištenja umjetne inteligencije za potrebe ETIAS-a, poput nedostatka transparentnosti, pristranost i dr. (Rico i Laukyte, 2024: 1). Iako ETIAS koristi podatke radi sigurnosti i zaštite EU-a, autori iznose prijedloge mjera za ublažavanja rizika (jačanje ključnih općih zaštitnih mjera u ETIAS-u), razrađuju načelo koje bi trebalo voditi razvoj javnih usluga utemeljenih na umjetnoj inteligenciji (tzv. načelo P4P, *Public for Public*) i postavljaju zahtjeve vezane uz prava intelektualnog vlasništva za privatni sektor (Rico i Laukyte, 2024: 1). Njihovim usvajanjem mogao bi se smanjiti rizik izgradnje stručnosti EU-a u području umjetne inteligencije na podacima koji dolaze od najranjivijih društvenih skupina (Rico i Laukyte, 2024: 1).

4.4. ETIAS i utjecaj na temeljna prava

FRA je 2017. iznio svoje stajalište navodeći da ETIAS utječe na temeljna prava i zaštitu podataka pa bi Europska unija morala utvrditi načine usklađivanja tog utjecaja i potencijalnih nedostataka. FRA je istaknuo da bi odbor koji provodi nadzor nad ETIAS-om mogao imati člana koji posjeduje stručna znanja o temeljnim pravima u području diskriminacije i zaštite podataka. S obzirom na to da osoba prilikom ispunjavanja zahtjeva za ETIAS odobrenje mora dostaviti podatke o svom zdravstvenom stanju, FRA smatra da bi to pitanje trebalo ukloniti jer bi se takvi rizici trebali ispitivati i procjenjivati na granici. Kada je riječ o zaštiti osjetljivih informacija, FRA ističe da se njihova obrada ne čini potrebnom za postizanje svrhe ETIAS-a te postavlja pitanje načela ograničenja svrhe i minimiziranja podataka. Kako bi se poštovala privatnost pojedinca, pozivaju zakonodavca da ograniči pitanja o zanimanju i obrazovanju (naziv radnog mjesta) dok se ne pokaže potreba za tim podacima te da se promijeni pitanje vezano uz prisutnost u zonama sukoba i dr. Osvrnuli su se na interoperabilnost te automatsku obradu podataka koje bi trebalo ograničiti samo na sustave granične kontrole osoba koje ne posjeduju vizu. FRA navodi da petogodišnje čuvanje podataka povećava rizik od nezakonitog korištenja i pristupa pa bi se to moralo bolje opravdati. Kada je riječ o tijelima koja provode zakon, FRA ističe da bi im se trebalo odgoditi pravo na uvid u ETIAS sve dok se ne provede

njegovo testiranje u praksi i na temelju toga donese odluka o nužnosti pristupa određenih tijela informacijama izvan onog što se nalazi u EES-u (European Union Agency for Fundamental Rights, 2017).

Vezano uz žalbeni postupak, smatraju da se mora dati dovoljno informacija zašto se neko odobrenje odbija, opoziva ili poništava kako bi osoba mogla predati smislenu žalbu. Stoga se u državama članicama trebaju uvesti minimalni standardi kojima se definira žalbeni postupak. Također ističu da bi europski zakonodavac trebao promijeniti pojam „pravo na žalbu“ u „pravo na učinkovit pravni lijek“ (European Union Agency for Fundamental Rights, 2017: 9).

Prema *Orav i D’Alfonso* u istraživanju koje je 2016. naručio Europski parlament, primijećeno je da masovno prikupljanje i pohranjivanje osobnih podataka, uključujući biometrijske podatke, ometa pravo na privatni život prema Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i Povelji EU-a o temeljnim pravima (Orav i D’Alfonso, 2018: 9). Ravnatelj FRA-e je 2017. pred LIBE odborom istaknuo da, iako procjena rizika ili profiliranje ne predstavlja kršenje temeljnih prava, diskriminatorno profiliranje to čini, a ta se mogućnost povećava ako su IT sustavi interoperabilni (Orav i D’Alfonso, 2018: 9).

Gugliotta i Elbi ističu da je Europska unija 2019. postavila temelje za interoperabilnost predviđajući korištenje algoritamskih alata koji se mogu kvalificirati kao sustavi umjetne inteligencije (Gugliotta i Elbi, 2024: 1018). Uzimajući u obzir njihov utjecaj na temeljna prava, postoji mogućnost kršenja odredbi o zaštiti osobnih podataka. Unatoč nastojanju da se izbjegnu isključivo automatizirane odluke, obrada u ETIAS-u (i VIS-u) može nenamjerno dovesti do toga da automatizacija „preuzme“ proces odlučivanja (Gugliotta i Elbi, 2024: 1018). Prema čl. 22. st. 1. Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR),¹⁵ ispitanik ima pravo da se na njega ne odnosi odluka koja se temelji isključivo na automatiziranoj obradi, uključujući izradu profila, koja proizvodi pravne učinke koji se na njega odnose ili na sličan način na njega znatno utječu, a obrada podataka u ETIAS-u može znatno smanjiti opseg u kojem službenici pregledavaju i preispituju preporuke generirane umjetnom inteligencijom (Gugliotta i Elbi, 2024: 1018).

Pravo pojedinca u odnosu na zaštitu temeljnih prava već je bilo predmet razmatranja u praksi Europskog suda. U predmetu *C-362/14 (Schrems)* austrijski državljani podnio je tužbu zbog opasnosti da se iz europske podružnice Facebooka njegovi osobni podaci mogu potajno prenositi u sjedište tvrtke u Sjedinjenim Američkim Državama i ondje koristiti u radu pojedinih američkih saveznih agencija.¹⁶ Sud je utvrdio da unatoč potpisanim sporazumima SAD-a i EU-a prema kojima američke tvrtke mogu prenositi podatke svojim sjedištima, mora postojati nadzor nadležnih tijela (Pejaković–Đipić, Karas, 2018: 447).

U predmetu *C-311/18 (Schrems II)*, *Data Protection Commissioner protiv Facebook Ireland i Maximilliana Schremsa*, Schrems je podnio zahtjev irskom povjereniku za zaštitu podataka da poništi Standardnu ugovornu klauzulu za prijenos osobnih podataka između EU-a i SAD-a za Facebookov prijenos osobnih podataka iz EU-a u sjedište u SAD-u.¹⁷

---

¹⁵ Uredba 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), Službeni list EU L 119/1.

¹⁶ Predmet C-362/14, *Maximillian Schrems protiv Data Protection Commissioner*, (2015) ECLI:EU:C:2015:650, str. 14.

¹⁷ Predmet C-311/18, *Data Protection Commissioner protiv Facebook Ireland i Maximilliana Schremsa*, (2020) ECLI:EU:C:2020:559, str. 3.

Tvrdilo se da su podaci preneseni u SAD bili dostupni američkim obavještajnim agencijama, što je predstavljalo kršenje pravila zaštite podataka da su prijenosi izvan EU-a i Europskog gospodarskog prostora (EGP) zabranjeni ako se ne koristi odgovarajuća zaštitna mjera (Duić, Rošić, 2022: 131-132). U svojoj presudi Sud je istaknuo sljedeće: „... kako bi se ispunio zahtjev proporcionalnosti prema kojem odstupanja od zaštite osobnih podataka i njezina ograničenja moraju biti u granicama onog što je strogo nužno, predmetni propis kojim se zadire u prava mora predvidjeti jasna i precizna pravila kojima se uređuju doseg i primjena predmetne mjere i nalažu minimalni zahtjevi, tako da osobe čiji su podaci preneseni raspoložu dostatnim jamstvima koja omogućuju djelotvornu zaštitu njihovih osobnih podataka od rizika zlouporabe. On mora osobito navesti u kojim se okolnostima i pod kojim uvjetima može donijeti mjera kojom se predviđa obrada takvih podataka, na taj način osiguravajući da zadiranje bude ograničeno na ono što je strogo nužno (C-311/18, čl. 176).“¹⁸

U predmetu C-817/19, *Ligue des droits humains protiv Conseil des ministres*, Sud je razmatrao prikupljanje i pohranu podataka o PNR-u radi borbe protiv terorizma i teškog kriminaliteta.¹⁹ U presudi je Sud istaknuo da takvo prikupljanje podataka mora biti strogo ograničeno i proporcionalno kako bi se poštovala prava na privatnost i zaštitu osobnih podataka (C-817/19, čl. 117.).²⁰ Budući da PNR podaci sadrže informacije o fizičkim osobama čiji je identitet utvrđen, različitim postupcima kojima te informacije mogu biti podvrgnute zadire se u temeljno pravo na poštovanje privatnog života zajamčeno člankom 7. Povelje EU-a (C-817/19, čl. 94.).²¹

4.5. Odnos EES-a i ETIAS-a

Osobe koje ne posjeduju vizu moraju dobiti odobrenje putem ETIAS-a jer u suprotnom neće moći prijeći granicu. Sustav EES ne traži nikakve radnje prije putovanja. Putem ETIAS-a putnici bez vize morat će podnijeti zahtjev za autorizaciju putovanja prije početka putovanja. ETIAS nije viza i njegovo uvođenje ne mijenja status putnika oslobođenih od obveza posjedovanja vize. U EES-u će se obavljati registracija svaki put kad putnik želi proći vanjsku granicu. EES je takozvana zamjena za otiskivanje pečata u putovnicama i odnosi se na državljane trećih zemalja, a ETIAS na putnike oslobođene od obveze posjedovanja vize.

Razlika je i u tome što se u ETIAS-u prikupljaju osobni i pozadinski podaci kao što su adresa, zanimanje, prošla putovanja i slično, dok se u EES-u bilježe biometrijski podaci te oni o putovanju, mjestu ulaska/izlaska iz područja Schengena, podaci o putnim ispravama i slično. ETIAS služi za procjenu potencijalnih prijetnji, a EES za upravljanje granicama praćenjem ulazaka i izlazaka. U ETIAS-u se traži određena naknada, dok u EES-u putnici nemaju nikakvih izravnih troškova. Podaci u EES-u su specifični za svako putovanje, a oni u ETIAS-u mogu se koristiti za više putovanja. Golemi utjecaji koje će imati oba ova sustava

¹⁸ *Ibid.*, str. 41.

¹⁹ Predmet C-817/19, *Ligue des droits humains protiv Conseil des ministres*, (2022) ECLI:EU:C:2022:491.

²⁰ *Ibid.*, str. 41.

²¹ *Sažeci presuda/sudske prakse Suda Europske unije – pravo na privatnost i pravo na zaštitu osobnih podataka*, Olivia – Virtualna asistentica za usklađivanje s GDPR-om, dostupno na: <https://olivia-gdpr-arc.eu/en/news/show/2> (pristupljeno 13. 11. 2025.); predmet C-817/19, str. 38.

su: brže provođenje granične kontrole zbog pojednostavljenja prelaska s pomoću EES-a, obvezne prijave prije putovanja (oni oslobođeni od obveze posjedovanja vize moraju podnijeti zahtjev) te veća sigurnost zbog poboljšanih sigurnosnih mehanizama kojima se sprječavaju ulasci rizičnih osoba ili prekoračenja boravka.

5. ZAKLJUČAK

U današnje vrijeme, kada su sigurnosni izazovi i migracijski pritisci sve izraženiji, važno je uspostaviti učinkovite i tehnološki napredne metode upravljanja granicama. Tako je EU osmislila dva sustava kao dio šireg koncepta „pametnih granica“ – EES i ETIAS. EES je u praktičnoj primjeni od 12. listopada 2025., dok se početak rada ETIAS-a očekuje u zadnjem tromjesečju 2026. godine.

Međutim, pojavila su se neka sporna pitanja vezana uz njihovu primjenu, automatiziranu obradu podataka i utjecaj na temeljna prava pojedinca te zaštitu osobnih podataka. Stoga će biti važno pratiti njihovu provedbu kako bi se mogli ispraviti mogući nedostaci i pogreške. Dugoročni učinci na temeljna prava državljana trećih država znat će se tek nakon određenog razdoblja primjene. Tumačenja Europskog suda u odnosu na pravo pojedinca na zaštitu temeljnih prava i zaštitu osobnih podataka izražena u predmetima *Schrems*, *Data Protection Commissioner protiv Facebook Ireland* i *Maximilliana Schremsa (Schrems II)* i *Ligue des droits humains protiv Conseil des ministres* trebat će dosljedno primijeniti na eventualna buduća pitanja i predmete koji bi se mogli pojaviti pred Sudom nakon pune primjene EES-a i ETIAS-a. Jasno je da je uvođenje interoperabilnosti EU informacijskih sustava ključan iskorak u paradigmi sigurnosti schengenskog područja. Pitanje je samo jesu li kompromisi koje smo u tom iskoraku pristali učiniti jasni, razmjerni i potpuno usklađeni s načelom zaštite temeljnih prava. Parafrazirajući *Biga*, jesmo li interoperabilnošću otvorili vrata političkoj tehnologiji za datafikaciju unutarnje sigurnosti EU-a (Bigo, 2020: 400)?

LITERATURA

Knjige i radovi

1. Apila, A. (2025). *Impacts of Facial Image Distortion on Verification Accuracy in the Context of the Entry/Exit System*. Master's Thesis. University of Oulu.
2. Baranidharan, S. (2023). *EU Warns Traveller's From Visa-Free Countries Over European Travel Information and Authorization System*. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4657364> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4657364>.
3. Bigo, D. (2020). *Interoperability: A political technology for the datafication of the field of EU internal security?*. In *The Routledge Handbook of Critical European Studies* (pp. 400-417). Routledge.
4. Bigo, D., Ewert, L., Kuşkonmaz, E. M. (2020). *The interoperability controversy or how to fail successfully: lessons from Europe*. *International Journal of Migration and Border Studies*, 6(1-2), str. 93–114.

5. Cesarz, M. (2021). *A new type of EU visa? The legal nature of a travel permit issued under the European Travel Information and Authorization System (ETIAS)*. *Studia Prawnicze KUL*. 7-27.10.31743/sp.12565.
6. De Hert, P., Gutwirth, S. (2006). *Interoperability of police databases within the EU: An accountable political choice?*. *International Review of Law Computers & Technology*, 20(1-2), 21–35.
7. De Ruosi, M. (2018). *Smart Borders Package: a new Security Apparatus for the Government of Mobility in the EU*. Master's Thesis. University of Copenhagen
8. Duić, D., Rošić, M. (2022). *Interoperability between the EU information systems—from an idea to the realisation*. *Policija i sigurnost*, 31(2/2022.), str. 118–148.
9. Georgiev, D., Tashev, T., Draganov, I. (2018). *Investigating the Potential Incorporation of Multimodal Biometrics into Fully Automated Entry-Exit System for the European Union*. *International Journal of Transportation Systems*. Vol. 3; str. 41–51.
10. Gugliotta, L., Elbi, A. (2024). *Will AI “Subtly” Take Over Decision-making in the EU Migration Context? Warnings and Lessons from ETIAS and VIS*. *European Papers – A Journal on Law and Integration*, Vol. 9, 2024, No 3; str. 1018–1047.
11. Hoffberger-Pippan, E. (2019). *The interoperability of EU information systems and fundamental rights concerns*. *Spanish Yearbook of International Law*, 23.
12. Jokhadze, N. (2020). *Implementation of Interoperability of EU Information Systems in the Justice and Home Affairs domain*. *Challenges and Opportunities*.
13. Kanellopoulos, A. N. (2023). *The European Travel Information and Authorization System (ETIAS): Enhancing Counterterrorism and Counterintelligence Efforts*. *HAPSc Policy Briefs Series*, 4(2), str. 26–34. <https://doi.org/10.12681/hapscpbs.36658>
14. Leese, M. (2024). *AI and interoperability*. In *Handbook on Public Policy and Artificial Intelligence* (pp. 146–157). Edward Elgar Publishing.
15. Michéa, F., Rousvoal, L. (2021). *The Criminal Procedure Out of Itself: A Case Study of the Relationship Between EU Law and Criminal Procedure Using the ETIAS System*. *European Papers – A Journal on Law and Integration*, Vol. 6, 2021, No 1; str. 473–491.
16. Napieralski, A. (2019). *Collecting Data at EU Smart Borders: Data Protection Challenges of the New Entry/Exit System*. *Juridikum. Zeitschrift für Kritik, Recht, Gesellschaft*, Vol. 2, str. 200–210., <https://doi.org/10.33196/juridikum201902019901>
17. Orav, A., D'Alfonso, A. (2018). *Smart Borders: Entry/Exit System*. *European Parliamentary Research Service. Briefing – EU Legislation in Progress*.
18. Pejaković-Đipić, S. (2019). *Osnove međunarodne policijske suradnje*. *Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb*.
19. Pejaković-Đipić, S., Karas, Ž. (2018). *Neki problemi kod prikupljanja i razmjene podataka o putnicima u zračnom prometu*. *Policija i sigurnost*, 27 (4/2018), str. 435–457. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/215759>
20. Primorac, Ž., Bulum, B., Pijaca, M. (2023). *New European Approach on Passengers' Digital Surveillance Through Electronic Platform (ETIAS) – Passengers' and Carriers' Perspective*. *EU and Comparative Law Issues and Challenges Series (ECLIC)*, 7, str. 273–294. <https://doi.org/10.25234/ecllc/27451>
21. Ratkevičius, S. (2023). *Entry-Exit System Scope, API/PNR Capability Weakness*. *Law & Border*. 1. str. 97–109. 10.32453/law_border.v1i1.1528.
22. Rico, C., Laukyte, M. (2024). *ETIAS system and new proposals to advance the use of AI in public services*. *Computer Law & Security Review*. 54. 106015. 10.1016/j.clsr.2024.106015.

23. Vavoula, N. (2020). *Interoperability of EU information systems: The deathblow to the rights to privacy and personal data protection of third-country nationals?*. European public law, 26(1).
24. Vavoula, N. (2019). *The 'Puzzle' of EU Large-Scale Information Systems for Third-Country Nationals: Surveillance of Movement and Its Challenges for Privacy and Personal Data Protection*. Forthcoming, European Law Review, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3466766>.
25. Vavoula, N. (2017). *European Travel Information and Authorisation System (ETIAS): A flanking measure of the EU's visa policy with far reaching privacy implications*. Queen Mary University of London, School of Law Legal Studies Research Paper No. 256/2017; str. 1–8.
26. Wojnowska-Radzińska, J. (2019). *Regulation (EU) 2017/2226 of the European Parliament and of the Council of 30 November 2017 Establishing an Entry/Exit System (EES) Versus Data Protection – Is it Done in the Right Way?* Review of European and Comparative Law. Volume XXXVII; str. 121–138.

Pravni propisi

1. Direktiva 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP, Službeni list EU L 119.
2. Provedena Odluka Komisije (EU) 2019/326 od 25. veljače 2019. o utvrđivanju mjera za unos podataka u sustav ulaska/izlaska (EES), Službeni list EU L 57.
3. Uredba 2017/2226 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2017. o uspostavi sustava ulaska/izlaska (EES) za registraciju podataka o ulasku i izlasku te podataka o odbijanju ulaska za državljane trećih zemalja koji prelaze vanjske granice država članica i određivanju uvjeta za pristup EES-u za potrebe izvršavanja zakonodavstva te o izmjeni Konvencije o provedbi Schengenskog sporazuma i uredbi (EZ) br. 767/2008 i (EU) br. 1077/2011, Službeni list EU L 327.
4. Uredba 2016/399 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o Zakoniku Unije o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granica (Zakonik o schengenskim granicama), Službeni list EU L 77.
5. Uredba 2018/1240 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. rujna 2018. o uspostavi europskog sustava za informacije o putovanjima i odobravanje putovanja (ETIAS) i izmjeni uredaba (EU) br. 1077/2011, (EU) br. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 i (EU) 2017/2226, Službeni list EU L 236.
6. Uredba 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), Službeni list EU L 119/1.
7. Uredba (EU) 2019/817 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o uspostavi okvira za interoperabilnost informacijskih sustava EU-a u području granica i viza i izmjeni uredaba (EZ) br. 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 i (EU) 2018/1861 Europskog parlamenta i Vijeća te odluka Vijeća 2004/512/EZ i 2008/633/PUP, Službeni list EU L 135.

8. Uredba (EU) 2019/818 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o uspostavi okvira za interoperabilnost informacijskih sustava EU-a u području policijske i pravosudne suradnje, azila i migracija i izmjeni uredbi (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 i (EU) 2019/816, Službeni list EU L 135.

Presude Europskog suda

1. Predmet C-817/19, *Ligue des droits humains protiv Conseil des ministres*, (2022) ECLI:EU:C:2022:491
2. Predmet C-311/18, *Data Protection Commissioner protiv Facebook Ireland i Maximilliana Schrems*, (2020) ECLI:EU:C:2020:559
3. Predmet C-362/14, *Maximillian Schrems protiv Data Protection Commissioner*, (2015) ECLI:EU:C:2015:650

Ostali izvori

1. *Commission Staff Working Document Impact Assessment - Impact Assessment Report on the establishment of an EU Entry Exit System*, Brussels, 6. 4. 2016., SWD(2016) 115 final
2. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on improved effectiveness, enhanced interoperability and synergies among European databases in the area of Justice and Home Affairs*, Brussels, 24. 11. 2005., COM(2005) 597 final
3. European Union Agency for Fundamental Rights (2017). *The impact on fundamental rights of the proposed Regulation on the European Travel Information and Authorisation System (ETIAS)*, FRA Opinion – 2/2017 [ETIAS] Vienna, 30 June 2017. Preuzeto s: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-opinion-02-2017-etias.pdf (pristupljeno 30. 5. 2025.)
4. *Interoperability of Justice and Home Affairs Information Systems*, Study for the LIBE Committee, Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union PE 604.947, April 2018
5. *Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću – „Jači i pametniji informacijski sustavi za granice i sigurnost“*, Bruxelles, 6. 4. 2016. COM(2016) 205 final
6. *Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Europski program sigurnosti*, Strasbourg, 28. 4. 2015. COM(2015) 185 final

Internetski izvori

1. *Sažeci presuda/sudske prakse Suda Europske unije – pravo na privatnost i pravo na zaštitu osobnih podataka*, Olivia –Virtualna asistentica za usklađivanje s GDPR-om, dostupno na: <https://olivia-gdpr-arc.eu/en/news/show/2> (pristupljeno 13. 11. 2025.)

POPIS KRATICA

ECRIS-TCN – Europski informacijski sustav kaznene evidencije državljana trećih zemalja (engl. *European Criminal Records Information System – Third Country Nationals*)

EDPS – Europski nadzornik za zaštitu podataka (engl. *European Data Protection Supervisor*)

EES – Sustav ulaska/izlaska (engl. *Entry/Exit System*)

e-MRTD – strojno čitljiva putna isprava (engl. *Electronic Machine Readable Travel Document*)

ETIAS – Europski sustav za informacije o putovanjima i odobravanje putovanja (engl. *European Travel Information and Authorisation System*)

eu-LISA – Agencija Europske unije za operativno upravljanje opsežnim informacijskim sustavima u području slobode, sigurnosti i pravde (engl. *European Union Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice*)

EURODAC – Europski sustav za usporedbu otisaka prstiju podnositelja zahtjeva za azil (engl. *European Asylum Dactyloscopy Database*)

FRA – Agencija Europske unije za temeljna prava (engl. *European Union Agency for Fundamental Rights*)

GDPR – Opća uredba o zaštiti podataka (engl. *General Data Protection Regulation*)

LIBE – Odbor za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove (engl. *Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs*)

PNR – Evidencija podataka o putnicima u zračnom prometu (engl. *Passenger Name Record*)

SIS – Schengenski informacijski sustav (engl. *Schengen Information System*)

VIS – Vizni informacijski sustav (engl. *Visa Information System*)

Abstract

Lana Merkaš*, Silvija Pejaković-Đipić**

The Implementation of the ENTRY/EXIT (EES) and ETIAS System

The mechanisms that ensure the supervision and security of the external borders of the European Union are particularly important for the security of each member state of the Schengen area. As part of the European "smart borders" package, the paper presents two new technological solutions, the Entry/Exit System (EES) and the European Travel Information and Authorisation System (ETIAS). The Entry/Exit System (EES) is a new system that will replace the printing of classic stamps in the Schengen area. Its advantages, scope, objectives and data recorded in the system are highlighted. The EES brings a significant step towards modernising the management of the EU's external borders, as it will enable

---

* Lana Merkaš, Mag. Crim., former student at the University of Applied Sciences in Criminal Investigation and Public Security, Zagreb, Croatia.

** Silvija Pejaković-Đipić, PhD, Senior Lecturer at the University of Applied Sciences in Criminal Investigation and Public Security, Ministry of the Interior, Zagreb, Croatia.

precise monitoring of entries and exits from Member States, as well as refusal of entry, identification of persons who violate the period of free residence, and improvement of the fight against fraud and identity theft due to the obligation to collect biometric data. The functioning of ETIAS, its goals, advantages, application procedure, etc., are clarified, but some controversial issues arise in its application and automated data processing. EES and ETIAS are part of a comprehensive package of interoperability of EU information systems, and the paper will analyse the objectives of interoperability, the concept of creation, its impact on the fundamental rights of individuals, and the protection of personal data.

Keywords: *Schengen acquis*, interoperability (of EU systems), Entry/Exit System (EES), ETIAS, data.